7549

విపంచి

బొడ్డు బాపిరాజు

యువ వసంతము

1935

ఈ మనోహర గీతికాస్తోము, మాల-

పించు కొన్నది విశ్వవిపంచి మున్నె ;

మఱల నవరాగమున మధు మారుతమున

కులికి మాఱుమ్రోఁగినవి కోకిల గళాన.

ఆ వా హ న ము

ఉదయింపం గదవోయి, భాస్కరుఁడ,
ప్రత్యుత్థానముల్ సేయ ను
న్నది ; బంగారపు చల్వ చప్పరములన్
బన్నించి, విస్వ్వధ స...
బుద సౌధమ్ములు చిత్రవర్ణములఁ
జెల్వుం దీర్చుచున్ మా యుషా
ముదితారత్నము ; ఈ యుగాది పొదువుం
బ్రొద్దుల్ జగత్ క్షేమముల్.

నిండిన తేనెతో వలపు నిండిన
డెందము గాన్క వెట్టఁ గై
దండకు వేచియుండె, మమతల్ చెమ
రించిన కావిమోవి, మా

ర్తాండ, మిటారి తమ్మి జవరాలిదిగో!

సుకవీంద్ర రాణ్మణీ

మండనమ్మైన ఈ యళికుమారకు

వింతకు విన్నవింపరే ?

పవడమ్ముల్ వెలివెట్టు మావి చిగురుం

బజ్జీలు నోరూరు గా

రవపుం గ్రొంజవివీఁకఁ గోకిలపుఁ

బేరంటాండ్రు సాపాటుగా,

నవలీలామయ పంచమ శ్రుతుల

సంధానించి నీకై సుధా

రవళిన్ మంగళ మాలపించిరి, జగ

ద్రక్షాను రాగాకృతీ !

ఆరవిచ్చిన వెల్ల లతాంతచయము,

హోరిపాడిన వెల్ల శకుంతసమితి,

ప్రకృతిమాత సహస్రకరమ్ము లెత్తి

స్వస్తి నుడివెడి, అవతరింప గదవోయి !

ప్రణయబంధము

అటునటుఁ జిక్కు వడ్డ సోపానాంబువు
లల్లన జాఱి మోవి చెం
గటఁ దరితీపి వెన్నెలల కాంతులఁ
దాపులఁ బ్రోవుసేయఁ, జె
క్కిటఁ జెమరించు కోరికలు క్రీఁగనులం
దగుపింప, మాటి కా
రటముగఁ గుందు, తమ్మిజవరాల,
పనుల్ వినిపింపవేమియో ?

కలికీ, దాఁపురమేటికే ? మసక
చీఁకట్లింకఁ గాహ్వాన్న పం
దిలి విప్పింపఁగఁ బోవు, దైవత
పురంధ్రీరాజి విస్వాధిలో

వెలుఁగుం బాసిన తాలదీపికల

నార్పింపంగ లే; దేల ప్రా

ద్ధుల గొండం దిలకింతు వింత వినఁ

గాదో నీ రహోవృత్తముల్ ?

కోరిక దీఱునట్టు లదిగో, ఉద

యాచల సానువుల్ రుచి

స్ఫారములయ్యె ! నీ మనసు పట్టిన

రాగమె తోఁచె నేమొ ది

క్తీరము లందు ; మేల్ముసుఁగుఁ దీసి

యుషాసతి పల్కరించు శృం

గారము లేమి లే ? చెవులు కన్నులు

గా వినుచున్న దానవే !

ప్రేమారాధన కోసమే చివురు

మోవిన్ మొల్కలెత్తించు లీ

లా మాధుర్య రసాంచిత ప్రియ మనో

హ్లాదాను సంధాన సం

ఖ్యా మేయమ్ములు, సుస్మితమ్ములు, రస
జ్ఞాళిన్ మహామోహా నాం
క్షేమధ్యమ్మునఁ ద్రోసి జాఱవిడుచున్
ప్రేమార్ధవజ్జీవనీ!

ఆవతరించె ప్రియుండు, ఉద్యస్మనోహ
రాకృతిఁ; దపస్సు పండెంగదమ్మ! ఎంచటి
ప్రణయ బంధమ్ములో! మిన్ను వదలనట్టి
రవియుఁ, గొలఁకుఁ గదలని నీరజలతాంగి!

సుభాషితము

ఏమోయిఁ, సాగర, మన

లో మనమింటియె సుమా! తెలుపంగా వల దీ

సామాన్య ప్రాసవుల, కది

యేమని తెలిపినను నష్టమే లేదు కదా.

రేఁగిన గాలిదుమ్మునకె ఱెప్పలు

గుప్పున నప్పళించు మే

మే, గరువమ్ము ఱొమ్ము వికసింపఁగ

దేశముకాని దేశమూఁ

రేఁగుచుఁ బుట్టినట్టి నెలవింతయుఁ

జింతన సేయకుండ, నీ

లాగున నెన్నియో యుగములన్

దొరలించుచు నున్నవాఁడనే!

ఎవఁడోయీ, నిను నాజ్ఞ సేయఁగల వాఁ
డిన్నాళ్ళు? నీకంత తేఁ
కువ లేకున్నది గాక, బెగ్గడిలి
గగ్గోలొంది యువ్వెత్తు నె
ల్లువఁలోసం దలముక్కుటై గడియఁలో
లోకమ్ము లల్లాడు; ని
క్కువ మీ వాక్కు పదమ్ము ముందునకుఁ
గోర్కుల్ సాఁగ సాగించినన్.

నిన్నుం గన్న నెడంద జాలి వొడమున్!
నిర్వీర్యుఁ డెవ్వండో తా
నెన్నేనైన సహించియుండఁ దగుఁ
గానీ, సత్వసంపన్న, నీ
కున్నే లోటది? ఎవ్వఁ డడ్డఁ గలఁడో
యుప్పొంగుమా చూత! మీ
మన్నున్ మిన్నులు గూడు చోట
నివసింపన్ నీకు ప్రారబ్ధమే?

ఏ నాఁ డీచెఱ వీడి రాఁ గలుగు

దోయీ! వేఁడి కన్నీళ్ళతో

ఈ నీ జీవనమెల్ల యుప్పరిసి పోయెన్ ;

ఎంతగా నీవు లో

లోనం ఘూర్ణిలినం బ్రయోజనము

పొల్లుం గాక, పై పెచ్చు నీ

నానా దుస్థితి మూలముం దలఁచు

కొంటన్ గుండె నీరయ్యెనో!

వెలఁ బెట్టించిన గవ్వసేయుని మహా

విద్వాంసులే నేఁడు ర

చ్చలలోనం దలలెత్తినారు ; జగ

మిచ్ఛా వ్యాపృతిన్ మీఱి మే

రలఁ, గొమ్ముల్ మొలిపించుకొన్న,

దకటా! రత్నాకరుం డన్న కీ

ర్తులు ప్రోయించిన నీవె కాల్గదల

వేదో మున్గనున్నట్లుగా.

దొరకిన తావుకై నిలువు దోఁపిడి

యిత్తురు, పుంతత్రోవల

బ్బరముగఁ జేలలోఁ గలసిపోయి

సుఖమ్ముగ నున్నవన్న నె

వ్వరు మడిగట్టియుండి రిదె పల్కుము

ప్రేమ్మసునంగఁ; దేరగా

దొరకినఁ బోవనీయరు గదోయి,

తటస్థుల మాక్రమింపురా!

అదియె ప్రపంచ ధర్మమగునయ్య,

మహామహు లెల్ల నీతికో

విదులె, పరాయివారిఁ జదివించెడిచోఁ;

దమపట్ల నెప్పుడే

య్యది యనుకూలమో అరయు

నట్టిరె, మాయజగమ్మునందు వా

రిదె కలపేరు; నీవలె వరించిన

పీఠము వీడకుందురే?

ఎవఁడో కలండు దేవుఁడని యింతకు
జంకెదవేమొ, తెల్వి త
క్కువయని యెందఱెందఱినొ కోరిన
వారిన సాక్ష్యమిత్తు ; మా
నవులము మేమె నమ్ముమనినన్
భయమేటికి నీకు ? ఉన్నచో
నెవనికి లెక్క ? పిచ్చివిడు మింతకు
దేవుని గీవునిన్ సఖా !

కాలము మారిపోయినది కాగల
వారికి నేఁడు రోజు, లే
గోలయు లేక యుండ మనుకొన్నది
సాఁగదు ; లెమ్ము ! నేఁటి కీ
వేల యతిక్రమింపగదవే, గుడు
లెక్కిన కాళ్ళకింత సం
చాలనమున్ ఘటింపుము, విచారము
సేయఁగ వచ్చుఁ బిమ్మటన్.

నీ దరినుండి సంజ పయనించెడి

వేళల హోరు సుంచు నా

పాదము లంటి పోయిటివి, బాగు

పడం గలవంచు నెంచి నే

నేదియుఁ గోర కూరకె వచించితి

ప్రశ్న మటంచు; నచ్చినం

గాదనకుండ సేయు మటుగాని

యెడన్ వినిపింప కేరికిన్.

లోక మిది పలుగాకి, చీకాకు పఱచు,

కోరి చూడ లేదొరుకును బాగుపడుచున్న;

నీ శుభము నెంచి చెప్పితి, నీవు తెలియ

నేరకుండిన నాకేమి? నీదు కర్మ!

— గ

రేరాణి

ఈ తెలిమబ్బు గుంపు సవరించిన
రవ్వల గద్దెపై సఁగొం
లైవ్వ శోంగ కన్నెలన్ వలపు లార్చెడి
చల్లని కన్ను సన్నలన్
చాతేరిఁ బిల్చు సోయగఁపు జాబిలి
నవ్వులలోఁ జాఱి నీ
లేఁత ఱాడెందములోఁ బడి పరిమళముల్
చిలికించునే సుధల్ !

వెన్నెల తేట వెల్లువలు విశ్వము
నింపిన యీ నిశీథమం
దున్నమితాస్యవై ముసరుచున్న
కుమార సమీర పాళికిన్

మన్నన కుబ్బిపోయి కల మాధురి
నంతయు దోఁచియిత్తు వా
క్రొన్నన, మేలితావి వెదకుం బరు
నయ్యొ నె? ఎంతపిచ్చివే!

అల్లనఁ బిల్లగాడ్పులకు నాకుల
దాఁగిలి మూఁతలాడు నీ
చల్లని రేకులన్ మధువు జాల్కొనఁ
దావులఁ బిక్కటిల్లి నే
రెల్లను బుక్కరించె; మధురించిన
నీ చిఱు జీవితమ్ము నే
పల్లవపాణి వేణిపయిఁ బ్రాఁకగ
నింతకు దాఁచి పెట్టితో!

జగతి ముంచెత్తినట్టి జ్యోత్స్నాస్రవంతిఁ
దేలి యాడెడి నీరాని తేనె బుగ్గ
ఒరసి కొని పోయి గంధబంధురములయ్యె
మంద సంచారముల్ మధుమారుతములు.

ఎన్నికఁ గన్న తావిఁ దులకించిన
నీ నగుమోము సొంపు, లోఁ
గొన్నది పుష్పసంచయముఁ; గోరిక
లూరగ నిన్నుగన్న ఏ
యన్నుల మిన్న మిన్నకొను నల్లనఁ
గేల్వ్రాలిఁ బెట్టుకుండ ? ఔ
నన్నది సుమ్ము నీదగు నొయారపుఁ
బుట్టుక, ఓ హసన్ముఖీ.

రమణి వాల్జడఁ గుల్కెడో ప్రణయమధుర
హృదయులకుఁ జిక్కె ? ఆ పరమేశ్వ రాంతి
కమును బడయుదో భక్తుల కరము పట్టి ?
ఇహ పరమ్ములయందు నీ కేదిగలదొ !

చుక్క

తాలిమిఁ బట్టుఁ దప్పి, పరదాలను
కప్పిన నీలిమబ్బు బం
దాలను ద్రోచి వచ్చి, యెడదం బెన
వైచిన రాగదీప్తులం
గ్రోలిన నీ కటాక్షములలోఁ దళుకుల్
గురిపింతు వీ యనం
తాలయవీథి; వ్యర్థమిది యాతఁడు
లేని యమాస చీఁకటిన్.

కాటుకఁ బుక్కిలించి మసకల్
ముసుఁగుల్ గొనియున్న యీ నభో
వాటికఁ బ్రాణముల్ కనులఁ బట్టి
నిరీక్షణలోన; ఆతఁడే

సాహస దగ్గఱించి చెలువల్
విదళించెనే మొల్కనవ్వు ప
స్నిటం గరంచు నంచు గమనించెద
వెంతటి ముద్దరాలవే!

తెలియవు గాని, నీవు పలుతెన్నుల
నాతనిఁ గాచియున్నఁ గ
ల్వల పఱు మోజు మిక్కుటము వానికి ;
చక్కని వాఁడె యైననున్
నెలనెల గండు, మట్టి మగనిం బడి
మాటికి దేవురించినఁ
గలదె ఫలమ్ము? నీ మనసు గల్గిన
వాని వరింపు మన్యునిన్.

వలపు నిండిన యెడంద మబ్బుల మఱుంగు
జిక్కు కొననేల? చక్కనిచుక్క; ఎవని
నెంద తెందఱో కలరు ప్రేమించు వారు,
ప్రకృతి శోభావిలాస లాలసులు కవులు.

తుంపరలు

నీ చిఱుమోము సొంపు గమనించిన

సంజల, నా యెడంద యం

దేచిన భావసంచయము లిట్టుల

మై కనుపట్టుఁ; జల్వాలం

దాఁచిన దక్షిణానిల మొనర్చెడి

యూఁడిగ మిచ్చమెచ్చి నీ

చూచిన సోగచూపులకుఁ జొక్కిన

దీ ఋతులక్ష్మి, మల్లికా!

* * *

ఎలనోఁటన్ జెలువంపు మల్లియనుగా

నేఁ బుట్టియున్నన్, వధూ

విలసద్దీర్ఘ వినీల వేణి పయి

నుయ్యాల్లూగు పూగుత్తి మొ

గ్గలలో నొక్కటిన్నై, కపోలముల
సింగారించుచున్ నర్తన
మ్ములు గావించెడి రాళ్లలోలకుల
దీప్తుల్ గప్ప రంజిల్లెదన్.

*　　　*　　　*

వలపుల ముమ్మరించి చలువల్
జిగి తళ్కులు గుప్పి ముచ్చటల్
గొలుపుచుఁ జెల్వపుం గొలనులో
విహరించుచుఁ దేలు: సారసో
త్పలములు గావు; మిట్టిపడు వాలుగ
చేఁపలు గావు; అందముల్
జిలికెడు నవ్వొ మా సహచరీ
నయనమ్ములు సుమ్ము నెచ్చెలీ!

*　　　*　　　*

కూరుకు లేని జవ్వనపుఁ గోరిక
లే యవతార మెత్తి శృం
గారముఁ గన్నవో యన ముఖమ్మున
మూఁగెస లాడు ముంగురుల్

దేరగ నూటికి మాటికి నదే

పనిగా స్పృశియించి, మన్ననో

హారిక కుప్పు నింపు మలయానిల,

నీది యదృష్టమున్నచో!

*   *   *

ఎగసి పంతము ముట్టని విహాయస

వీధులఁ బోవ మెల్లగా

నాకము నుంటి క్రొత్త యభిసారిక

యు, ట్లదికాద పోని, ప్రే

సరాగము వేత్త వేడుక మహా

రసికుం డెవఁడేని పంపఁగా

నేగుచు నుంటి వేమొ హృద

యేశ్వరికిం గుశలమ్ము దెల్పఁగా!

*   *   *

"క్రమ్మజ వత్తు" నంచుఁ జెలికాఁడు

మధుప్రియుఁ డానఁగొన్న మా

త్రమ్మున నమ్మి చేతికిని దక్కిన

యూతని - చూతమిద్ది కా

ని - మ్మని పోవనీవలదు; నెమ్మది

నీ దరినున్న మేలి కా

లమ్మున రేకులన్ విచికిలా,

బలవంతమునన్ బిగింపుమా!

*　　　　*　　　　*

కల మన సిచ్చినట్టి జతగాఁడని

యెంచి, శశాంకమూర్తి తా

కలకఁబు చిన్ని కల్వపువు కన్నులు

కాపులుగాయఁ జూచి యూ

ర్పుల నిశిఁ ద్రోసి పుచ్చె; నెసరుం

గలవాఁడె హితుండు కాని, యో

కుల తరహా తెలుంగనిది, గోల:

అమాస స్మరింప దయ్యెఁగా!

*　　　　*　　　　*

అతి పిపాసాకులాత్మ, కృశాంగియయ్యెఁ

దొలకరి మనమ్ము లాగ మిన్నులను గాంచు

నకట! చాతకి తనదప్పి దీర్చుకొనఁగ,

నీళ్లు కలవె వద్యానే ధరణీ తలాన!

సాకీ!

పూచిన గున్నమావి నలువోకగఁ
జుట్టిన యా లతా కుసుమం
కి చరణమ్ము లంటి యులరించిన
తెల్లని గడ్డి పూలలో
దాఁచెను దేవుఁడే మధువుఁ, దద్రస
లుబ్ధుల కోసః మింక సా
కీ, చషకమ్ము నిండఁ గొని యాఁగ కద
కెంపులు గ్రక్కు మోవికిన్ !

ఆసలు నిండు నవ్వుల నొయ్యారముగా
నశి మింటికిన్ సుధా
వాసిత మూర్తి చేరెఁ; జలువల్
వగ గ్రమింగిన పైరుగాలి నా

కోసము వీచు; జాలమునకున్
సమయ మ్మిది కాదు సుమ్ము! ద్రా
క్షాసవ పాత్ర వేగ సకియా,
కొనిరమ్ము మఱొక్క సారికిన్!

నిక్కువ; మీ సమస్త ధరణీ
వలయమ్మున నింక దేనిపైఁ
జిక్కదు లేశ మీయెడఁద; చిక్కని
ద్రాక్ష రసాయనమ్ము నం,
జక్క దనమ్మునన్ వయసు సంపద
నెన్నికఁ గన్న నీయెడం
దక్కెను; ఓ సుధామధురదర్శని,
నీ చరణమ్ము లానఁగా!

వలువాతం జలిగాడ్పులన్ నిమర
విప్పారంగఁ బుష్పాళితోఁ
గనుమల్ కట్టిన క్రొత్త తేనియల
సింగారించు కొంచున్ లతాం

'కోరికదీర............సుహృద్వతీ?'

తర సౌధమ్ములఁ గుల్కు పూల చెలులన్
సంచారముల్ బుచ్చు బం
భరుఁడున్ నేనె ఘటించి నారము చెలీ,
మార్ధ్వీక సౌచిత్యముల్ !

కోరికదీర మద్యమును గ్రోలి
సమస్తము విస్మరించి, యు
ద్వారల కందరాని యనవద్య
సమాధి మునింగ నీ వొకిం
గూరుకఁ సంజవేళ, బ్రదుకుం
దొఱఁగంగఁ దలంపుపుట్టె; నే
తీఱని పున్నెపుం గలిమిఁ దీఱు
మనోరథముల్ సుహృద్వతీ?

భూములనెల్ల నేలిన విభుల్
శయనించిరి మంటిలోన; ఏ
దీమహిఁ శాశ్వతమ్మనునదించుక ?
మోహములుమం దలిర్చు నీ

యెహామునిఁ జేతులార విడునట్టివి

వ్యర్థపు జీవనాలు! సా

కీ, మధుపాత్రఁ దే; మ్మిదిగో కేల్!

మన కన్న్యాల తోఁ బనేమిటన్?

ముదిరిన కొద్దియున్ వెగటు పుట్టుచు

నున్నది యీ జగమ్ము! 'నే

బ్రదికిన యన్నినాళ్ళు; ఇటువంటి

విచారము లేక హాయి నీ

వదనము చూచుచున్ మధువు వారకఁ

గ్రోలెద'నంచు మొన్న నే

వలదని బాసఁ జేసికొని వచ్చితి

నో చలదభ్రకైశికా.

పడయను శాంతి యీ మధుపిపాస

యొకింత; రవంత యైనియుం

బడలిక పోక పాత్రపయి పాత్రగఁ

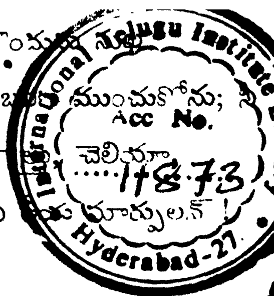
జేతికి నందనిమ్ము! ఓ

క్రొ డసయి చూడఁగొంచున్న

మ్మది; నీ బ... ముంచుకొను; నీ

యమునల దుమ్ము ... చెలియా

నెలితీయని ... యూర్పులన్!

వినతఘనాశ్రయ, మ్మచల విభ్రమ

కారణ మీసుధా నికే

తనము, పయోధి; సర్వ విబుధ

ప్రియమోహన మూర్తి వీవు, మో

హినివిల; సత్పథప్రియుల మేము,

సుధాంధుల; మింక నేల ప్రాఁ

తను వడి సన్నగిల్లిన కథల్ స్మరి

యింప, సుధాప్రపద్యుసీ!

పట్టిన పానపాత్ర కెడఁబాటిడకే

ప్రియురాలిఁ ...

బెట్టుచు, మాదృశుల్ సరసపెద్దలు

కండ్లర మోడ్చి హాయి నూఁ

కొట్టగ జోలపాడి బ్రమకుల్
మఱపించెడి కోకిలమ్మకుం
జిట్టి గళమ్ములో నెవఁడు చిందెనో
యీ మధువుం బ్రియంవదా!

స్థిరమయి నిల్చు నా మధుర జీవన
కావ్యము నభ్యసించు స
త్పురుషులు, కాలవార్థిఁ జనిపోయిన
నిన్నను, లోకదృష్టిలో
నెఱుకకు రాక ముందవతరించెడి
రేపుఁ ద్యజించి, నేఁడె సం
స్మరణ మొనర్చి, మూల పురుషస్థితి
నన్ను భజింపరే, చెలీ?

తరుణి, నీమోవి తేనెలం దరుచిలేక
సరసమగు పానపాత్రకుఁ గఱవు రాక
బ్రదికి యున్నంత కీ యనుభవము పోక
జరుగుచో పాడు లోక మక్కఱయె లేదు!

చందమామ

కలువపువ్వులకుఁ జక్కిలిగింతఁ బొసగించి
కొసరి మాటికి నవ్వుకొనుచు మురిసి
వలగొన్న మబ్బు పిల్లలఁ గూడి వేడుక
తోడ దాఁగురు మూఁతలాడి యలసి
తళుకుఁ జుక్కల కన్నుగలువులఁ గడగంట
విడిసిన చిఱునవ్వు పోడల కడగి
పసనెత్తు మున్నీటి తరఁగ గుత్తాల న
వారి మొనర్చు సింబమును కుబ్బి

చలువవెన్నెల రేక పసాళి వలపు
నవ్వ కెరటాల తియ్యందనమ్ములోన
ఈసమస్త జగమ్ము ముంచెత్తి విడిచి
వదలఁ గొలువుండె నెఱజోదు చందమామ.

చల్లని చూపుకోపు ; విరజాజులు
పూయు సుధాస్మితమ్ము; సం
ఫుల్ల మనోహరాకృతి; అపూర్వ
కళారుచిరాంశుమాల ; వి
ద్యుల్లతికాపరశ్శత సముజ్జ్వల దీప్తి,
శుభానురక్తి ; ని
న్నెల్ల వరించి వచ్చెను గదే, నెల
నాఁడె, పయోధిచంద్రమా !

కడలికిఁ గూర్చు బిడ్డఁడవు, కల్మి
పొలంతుక మెచ్చులందు త
మ్ముఁడవు, త్రివిక్రమప్రభుని ముద్దు
మఱందివి, అష్టమూర్తి క్రొ
మ్ముడిఁ గయిసేసుకొన్న విరిమొగ్గవు,
కాముని మేనమామ వే
ర్పడగ జగమ్ము మామ వవురా!
ఒకపాటివె నీయదృష్టముల్ !

గోరువెచ్చ వెన్నెలలు ఛకోరమునకు
అమరపాళికి నిత్య తుష్టాన్నదాన
మెవరు సమకూర్తు రమృతాత్ములింక? నిను దొ
లంగి తెల్లవాఱు నె కువలయము బ్రదుకు !

చుక్కల చందమామ, సొగసుల్
దిగపోసెడి నవ్వు క్రొవ్విరుల్
రెక్కలువిచ్చి చల్వలలరింప
వసుంధరఁ జూడలేని య
మ్మక్కలు ఆడిపోసికొని రక్కట !
వారల దృష్టిదోషముల్
దక్కినఁ జిక్కుదే నెలనెలన్ ?
జగతిన్ సహింరా కృతజ్ఞతల్ !

ఎవ్వ రేమాడుకొన్న నీ కేమికొదవ ?
కువలయమలర్చు చలువలఁ గొంతపొరయు,
దేమి గాకున్న సతుల నెమ్మోములకును
సాటిచెప్పెడి కవుల నేస్తములుగలవు !

పూలమాల

చల్లని వేళఁ, దావి వెదజల్లెడి

యీ తెలి మల్లె మొగ్గల

ల్లల్లన మాలఁ గూర్చి, సకియా,

చిఱునవ్వులు తెచ్చికొంచు రం-

జిల్లు మోవికిన్ ! హృదయసీమను

మున్నను కోక యవ్వె యు

ల్లల్లము లయ్యె, నే మధురపుం

దలఁపుల్ దమి సిగ్గు రేఁపుచున్ !

మెత్తని చేతఁ బట్టుకొని మొల్చు

దగన్ సవరించి, వాసనల్

గుత్తి గొనంగ నత్తరువులుం జలికించి,

విలాసినీ, సమా

యెత్తి మొసర్చినావు హృదయంగమ
భంగిమ ; డెందమందు రే
కెత్తిన ప్రేమవాంఛ ముకుళించిన
కన్నులఁ బిచ్చలించెనే !

కోమలి, తొంగిచూచె నదుగో !
నెలబాలుఁడు, నీ యలౌకిక
ప్రేమరసార్ద్ర భావలహరీ
విచలన్నయనోత్పలమ్ములన్ .
ఏమొయి నేటికే దశదిశాలయ
పంక్తుల వీక్షణస్రజ
స్తోమములన్ రచించెదవు ?
చూపవె నీయెదలోని చోద్యముల్ !

పెట్టిన తారలట్లు మదిఁ బెంపగు
నారట ; మల్కుడైనచోఁ
దరిగ నిగుడ్చు చూపులను దేపకు
తేపకు, నీ నిరీక్షలో

నిరవగు నోము నోఁచుకొని నే
నవమోహనముగ్ధమూర్తి ? వాఁ
డెఱుఁగడొ యేమొకాని, యిట్టు లింతకు
రెక్కలతోడ వ్రాలఁడే !

కమ్మని యూర్పుగాడ్పులకుఁ గందిన
నీ నగుమోవి నేల వ్య
ర్థమ్ముగ మూఁగనోములకుఁ దార్ప ?
అదే కనుచుండె వీడె, గా
త్రమ్మున మేళవించుచు సుధల్
విరియం బలికింపు ప్రేమగీ
తమ్ములు, నే కుమారపృషదశ్వుఁడొ
తాఁ జెవిఁజేర్చు వానికిన్.

పుష్పాళిఁ దేనెలఁ బొంగించి వాయు కి
శోరమ్ము లందిచ్చు సౌశీదలును
చిగురు మేఁతల గొంతు వగిరెక్కఁ గలకంఠ
మాలపించెడి ప్రాఁతి నేలపాట

తెలినీట నోలాడి తేలాడు తొగకన్నెఁ
బిలువఁగాఁ జుక్కల తళుకుసైగ
వలపులు గుప్పి పచ్చలమీఁద రేరాణి
పోఁత బోయుచునున్న లేఁతనవ్వు

జిలుఁగురంగుల చీరలఁ గులుకులొలుక
నాకు చిలుకలు నెఱపు లాస్యమ్ము గలసి,
ఆతనియందు నిబద్ధమౌ నఖిలదృష్టి
నోఁచుకొనఁ జూచుపోలికఁ నోఁచు సబల !

ఊరక రాగమాధురుల నూర్చిన
సీ విమలంపు డెంద మం
దేటికి కోర్కులం బరిమళింపఁగఁ
గ్రుచ్చిన లీల మల్లికా
హారముఁ గూర్చి చూతఁడు ప్రియం
పడునట్టు లలంకరింపఁగాఁ
గోరికపోలు ! ధన్యుఁడె యగున్,
అతఁడీ ప్రణయార్చనమ్మునన్ !

తెలియఁగవచ్చె నీ మనసు తెల్లము

గాఁ; గను సన్నలందు వ

ర్తిలు మగఁడెంతయేని దరితీపుల

కూరిమి నించుచుండ ని

చ్చలు ; వలపుందువారమున

సంతసమే పనిగాగ నుందు, వెం

దులకయి యింతతొందర ! యిదో,

యిఁగ వచ్చెడి వేళయయ్యెనే !

రేకు రేకునఁ దలఁపులు ప్రాఁకులాఁడ

బువ్వుపువ్వున పలపులు నివ్వటిల్లఁ

గూరిచిన మాల్య మనుభవ దూరమగునె ?

అదిగో, కాలిచప్పుడు! పోదునమ్మ! శుభము!

‘ఈతిమిరావగుంఠనము.....తటిన్నటీ !’

మెఱపు

ఈ తిమిరావగుంఠనము లించుక

యించుక దించుచున్, సుధా

శీతల మందహాస పరిషిక్త

విలోల విలోచనోన్మిషత్

జ్యోతులతో దిగంతముల నొక్క

పరిన్ వెలిగించుచుండి, ని

ర్భీతిఁ జరింతు; వింత వివరింపుము

నీ కథ లో తటిన్నటీ!

జలదాంతఃపుర కేళివాసముల

లాస్యశ్రీపదన్యాసముల్

పలుమా అభ్యసనమ్ము సల్పు దివిష

ద్బాలామణీ, నీ తనూ

విలసత్కాంతి విభావిలాసముల
నువ్విళ్లూరు డెందమ్ముతోఁ
గలయం జూతుము, కాని, పాంథహృదయ
క్వాథమ్ము లా నృత్యముల్ !

చెలువారన్ సుర లెల్ల రాగడప
కుర్చీలం దుఁ గొల్వుండ, బల్
కొలువుల్ మై జిగి సొంపుఁ జూపి సభ
వారిన్ రక్తిఁ గట్టింతు ; మ
ద్గలకాఁ డెవ్వఁ డపస్వరమ్ములను
బృధ్వీగోళ మూఁగించు ? నే
గ్పలకుం దగ్గ మఱొక్కనిన్ వెదకి
కీర్తుల్ వ్రాయు దిగ్భిత్తులన్.

కలనాకవార్త నిన్నడుగఁగా
గమకింతు, నెఱింగియున్నచోఁ
బలుకము నిల్చి, మావలపు పం
టకు దెచ్చిన బిడ్డ లిద్ద ఱా

త్మలను వగల్ రగుల్కొలిపి మ
బ్బుల మాటయినారు; నీకు దా
రుల నెప్పుడైనఁ గన్పడుదురో ?
మము దల్తురో ? ఓ క్షణప్రభా !

"పనిఁగొన కూరకే తిరుగుఁ బా
టొనరించుచు మబ్బుగుజ్జముల్
గొనగొన లాడఁ, గొట్టు తళుకుం
గొరడా మెఱ పద్ది యా మహేం
ద్రుని" దనియందు రే : ఉబుసు
గోఁపమికిన్ ముసలమ్మలాడు వా
ర్తను వెలువడ్డ పుక్కిటిపురాణము
కాదు గదా తటిల్లతా ?

ఏమయినఁ గాని, నీరూపు నా మనమ్ము
నింపుకొన్నది ; సౌదామినీ, నిజాన
కింతయో అంతయో హృదయేశ్వరికిని
సాటి వచ్చుట నయనప్రచాలనముల.

తేఁటి బోటి

ఏమే భ్రమరాంగన, యి
ట్లీమెయిఁ దిరుగాడుచుంటి వేటికె! ప్రణయ
శ్రీమహితుఁడు, ప్రాణేశ్వరుఁ
డేమే, పెడబాసి చనియెనే నుడువఁగదే?

ఎక్కడివాఁడె! యింత బులిపింపులఁ
బుచ్చెడి మాయకాఁడు; ప్రొ
ద్దెక్కక మున్నె లేచి పని యేమొ
మునింగిన తీవెఁ బూవు ట
మ్మక్కులఁ జేరి, యిచ్చకము లాడుచుఁ
గాలముఁ ద్రోసి పుచ్చు, నీ
టక్కరి మాయదారుల తుటారిని
ఏ వెఱు గట్టికొంటివే!

అన్వా ! వచింప సిగ్గు ; అదియూ

మరి చూడద ? కులాని కంతకున్

రవ్వను దెచ్చు పోకిళులె ? నాతికియుం

బవలంచు లేదె ! యి

ట్లివ్విధి రామరామ ! ! చరియించుట

యుంచున నీకుఁ గూడ ? ఆ

పువ్వులు వాలిపోను ! తలఁపుం

గొనఁజేమి రవంత నిరసుడన్ !

ఏటికి ! ముద్దరాల, వతఁడే తన

మాటలు నిల్పలేడు; ఈ

పాటికిఁ జాలులే ! వెదకి వానికి

వేసరి పోయినావు ! ఆ

లాటి మహా సురూప సువిలాసి

లభింపక పోదు ! తేఁటి బో

టీ, టకరాంకుకూరిమి నటించెడి

వారలతోఁ బనేమిటే !

తూరుపు తెల్లవాఱినది దొట్టి,

చెలీ, మునిమాపు దస్కు సం

చారము, లింటి యాబిడ విచారము

దూరము ; వాడవాడ సిం

గారపు టుత్సవమ్ములు ! బికారి

మగం డికచాలు ! ఏల క

న్ని రాలికింతు వింతయు గణింపని

యా వెడచెల్మి సేఁతకున్ ?

ఓపిక యేది కాల్ నిలిపియుంచి

సుఖింపఁగ నింటిపట్టునం ?

దీ పరువంపు నీ వయసు కేది

సమానము ? రేపువిచ్చి యా

మాపున వాడిపోవుచు దుమారము

దోఁగెడి పాలుపూవుతే

తీపులు గూర్చువానికి ; సతీ,

అంతఁ డీవలపే యెఱుంగనే !

ఇంటనె కాదు పో, నిముసమెచ్చటఁ
బాదము మోప! డొక్క వా
ల్గంటియె కాదు, రోజునకు లక్షలు,
కోటులు, నర్బుదాలు మి
న్నంటులు! చూడ మీ మమత లా
మొనగానికిఁ జెల్లెఁగాక! యి
ట్లంటియు నంటకుండఁ దిరుగాడుట
యే మతమేమొ వానికిన్!

ఇంతకు నీ వెఱుంగ వనియే
తలపోసెద: వీథిఁబడ్డ నీ
మంత్రిను లిందఱుండ, మతిమాలిన
సేఁతలు గాక, పద్మినిన్
చింతన సేయునే? బ్రదికె నీదగు
తాళిబలాన, భూమిపై
నింతకు నూకలున్నవి, చెలీ,
యముఁ డన్న మహాప్రచండుఁడే!

పాయని యీ వియోగమునఁ బాపము !
సామంయినావు నీవు; మీ
యూయనతోడి చెల్మి మలయానిల
నందనుఁ డప్పుడప్పు డా
ప్యాయన మేర్పడం దిరుగు, వాఁ
డగుపించిన వానిజాడ లం
దీయను వచ్చునట్లొ ; యెఱిఁగించితి
నా యెఱిఁగున్న సంగతిన్.

* * *

అమ్మ, నిజాన కాతఁ డెడమై చని
నప్పుడు పట్టరాని క్రో
ధమ్మున, నున్నబంధ మెడఁదన్
దెగ తెంపులు సేసుకొంచుఁ గా
నిమ్మ, హఠాత్తుగా నెదురనిల్చిన
వేళల నే నెఱుంగకే
సొమ్మసిలున్ మనమ్ము ; ఒడిఁ
జొచ్చును మేను; ముఖమ్ము ముద్దిడున్ !

సాఫల్యము

ఎవరు వారు : మేలి వలపు లీనుచుండి,
కన్పడక యాకు సుఱుంగులం గదలి మెదలి,
అమృతము జిల్కు వెన్నెల యందు, నీవ
నమ్ము నల నందనోపవన మొనరుతురు ?

లోకము లోకమే నిదురలోన
మునింగిన యిట్టివేళ యందు
దేకతమున్న యీ మనుజుం డెవ్వండో ?
ఏమి పరీక్ష సేయు ? నో

హో ! కవివోలె కన్బడుచు నుండెను !
ఎంతటి భాగ్యశాలివే !
నీకు లభించినట్టి తరినిన్ వృథ
సేయకు పువ్వుంబోఁడిరో !

పడఁతుక, నీవు భాగ్యములు పండిన,
వాతఁడు చక్రవర్తులం
గడనకుఁ దేను, నిన్ వలచి గాటపు
కూరిమి నింతదన్క న
క్కడ నిలుచుండి నీ సొగసుఁ, గన్నులఁ
దూఁచెడిఁ, జాలుఁజాలు ! నీ
ముడి విడినట్టి క్రొవ్వలపుఁ బోఁడిమికిన్
సఫలత్వ మబ్బెఁ బో !

అతఁడె తల్చుకొన్నఁ గవితామృత
వాహిని నోలలార్చి ; భూ
మీతలి నీ యశస్స్ఫురణ మించగ
నక్షరరూప మిచ్చి, వి
ఖ్యాతము సేయఁజాలుఁ ; దెలివాఁ,
తెరవాటిన మాకు జొంపపున్
మూఁతలు మాని, మానితవిముగ్ధ
శుభాకృతిఁ బైటఁ బెట్టుమా !

ఇన్ని సుమమ్ములుండఁ దరుణీ,
వరణీయ వటించు నెంచి ని

న్నెన్నినవాఁడు; వాడు టనుకే
తలపెట్టని కీర్తిగంధముల్

మిన్నులఁ బ్రాకు, నేఁటికి సుమీ
తరియించితి పుట్టినందు; కే

మన్నను జప్పమాటలు! నిరర్థకముల్
గద మా చరిత్రముల్!

వలపు హెచ్చిన నీ నిండువయసు సొగసు
చూఱలాడఁగఁ దలచి కాచుకొని యున్న
మధురమూర్తి అయ్యనిలకుమారకుండు
ఎత్తి వచ్చిన కైతవాకృతియొ, అతఁడు!

జినదేవుఁడు

ఏమయ్యా, నృపనందనా, జగము
హాయిందేలి యూలాడు, ని
ద్రా మాధుర్యము నందుఁ గందెలియకే ;
తారాపథమ్మున్ నిశా
శ్యామారత్నము కేశపాశముల
నాచ్ఛాదించె ; నక్షత్ర తే
జో సౌందర్యమ్మును బోలి తేపకును
వాల్జూపుల్ ప్రసారింతువే !

అదిగో ; నీ ప్రణయాధినేత్రి, సతి :
స్వప్నానందసౌభాగ్య సం
పద నుయ్యాలల నూఁగి నవ్వుకొను !
నీపై నెంతగా మక్కువల్

పద నెక్కించినవో కనుల్ దెలుపు
  దెప్పల్ మూఁతలై యున్న; నె
మ్మది నీ రూపముఁ గాంచి సిగ్గుఁ గొనఁ
  జెమ్మల్ దేర నుంజెక్కులున్!

ముద్దుల మూటఁగట్టు నగుమోమునఁ
  దల్లి పయంటఁ ద్రోయుచున్
సద్దుఁ దొలంగి రొమ్మునకుఁ జల్లని
  చేతులు సాచుచున్న యా
నిద్దఁపు మేల్ కడాని పసినిగ్గుల
  వన్నెలు దేరి యచ్చునం
ద్రుద్దినలీల నిన్నె సరిగొన్న
  కుమారకు వైపె చూడవే?

ఎక్కడ దీ విరాగము? నరేంద్ర
  కుమారక, ప్రాణ మొండుగా
మక్కువఁ బెంచుకొన్న జనమాన్యులు
  నీ తలిదండ్రుఁడు; లేవె నా

దిక్కని చెట్టఁబట్టిన సతీమణి ;
మొన్నటివాఁడు బిడ్డ ; మూఁ
పెక్కగ నున్న రాజ్యభర మేమి
గొనసర్పఁ దలంపు పుట్టెరా ?

ఈ సన్న్యాసము చాలు ! చెల్లిసది
నీకే ; కోడె ప్రాయమ్ము నం
దా ; సౌఖ్యమ్ములు కట్టిపెట్టఁగల
పంతమ్ములే ? సింహాసయ్య రా
జా ! సాధించెద వే మహార్థములు
కాషాయమ్ముతోఁ ? బోని, వి
శ్వాసమ్మంచి వచించి పోవఁ దగు
నీ వాహూఁగితో సర్వమున్.

వయసును బిగ్గఁ బట్టి నిలుపం
గలరా ? కలకాల మీ నరా
లయమునఁ బెదజని యమృతత్వము
నెంచునె ! దీనికింత సం

దియ పసి లేనిపోని వెఱ్ఱితం
బడ బోక పురాతనంపుఁ గ్రో
వను గాని వంగడమ్మునకు
వాసి మఱింతగఁ గట్టఁ బెట్టుమా!

అరుగు చున్నావటయ్య! రాజ్యమ్ము విడిచి;
కటికి చీకట్లు; పెనుగాలి, కంటక వన
పథము లవి; యేమి గుండె నిబ్బరము! అపుడె
క్రమ్ము కొన్న నవాంకికప్రభ లమూరె!

సంజప్రొద్దు

చెదరిన ముంగురుల్ చెమట చిత్తడిఁ
జెక్కులనంటు, మట్టియల్
మృదుల రవమ్ములం జెవుల నింపులు
నింపగఁ బచ్చగడ్డి నిం
బదిలఁపు మోపుఁగట్టి తలపై
సవరించి పొలాలగట్ల నె
మ్మదిఁ జనుఁ గాంపుచిన్నది సుమాళఁపు
పల్లెపదాలు పాడుచున్.

*   *   *

అలమిన సంజ నింటిమొగమై
చనుదెంచెడి యాలమంద త్రొ
క్కులఁ బడి లేచు దుమ్ము మెఱుఁగుల్
గొను నల్లని మేనిచాయ నిం

'పడమటికొండనెత్తములపై . . . . . వింతగా !'

పలరగ గొల్లబోయఁ డొకఁ డల్లన

నేగెడిఁ, గ్రొత్తకిఱ్ఱు చె

ప్పుల సడివిన్నఁదల్పుకడఁ బొంచి

కనుంగొను నాలి నెంచుచున్.

*　　　　*　　　　*

పడమటి కొండనెత్తములపై

చిలికించిన కుంకుమంబు, లా

గడపలఁ బిల్లగాలి తరఁగల్ విర

జిమ్మ, షికారుఁద్రిప్పు సం

దడి, మొనమొన్న భూమి జననమ్మును

గొన్న కురంగశాబకం

బడరిన సంతసమ్ము మెయి నారయు

మో మెగనెత్తి వింతగా !

*　　　　*　　　　*

తళుకుల సంతరించుచు లతా

లలితాంగు లొసంగు పూల తె

ప్పల వలపుల్ గుబుల్కొనఁ బ్రపావతి

వోలెఁ బ్రశాంతవృత్తిఁ గొం

డల యడుగంటి చిన్ని కెరటాల
గమించు నదీమతల్లి లో
పలఁ బ్రతిబింబముల్ గని నభమ్మున
మబ్బులు నవ్వులాడెడిన్.

*   *   *

పచ్చని మేఁతకై పరుగువాఱెస
చూడ్కుల చిన్ని మేఁక లో
నెచ్చిన కోర్కెఁ, గొండకొన కెక్కె.
సుఖమ్ముగ మేసి, మందకున్
వచ్చెడు దారిఁ గోలుపడి వంపురుటల్
విని, తల్లి త్రోవ క
న్విచ్చి కనుంగొనునుఁ బలుఁగు పిల్లలు
వృద్ధ పతంగ దీప్తిలో.

*   *   *

ప్రకృతి సకలమ్ము, ఆనందపరతనున్న
ట్లా శుభక్షణమందు నిష్ఠాత్ముఁ డగుచు
నరయుచున్నాఁడు దేనినో తరుణుఁడొకఁడు
జ్ఞానియో; వాఁడు సత్యవీశాను డగునా!

తరంగిణి

జలదనగాగ్రశృంగముల జాఱిన

  రంగులలో దిగంగణ

మ్ములు కిడురత్తిఁ గట్టుచు సపూర్వము

  లయ్యెఁ బ్రభాతలక్ష్మి చూ

పులఁ బులకించి ; కన్ను లరమోడ్చి

  ముఖాబ్జము సోగ దేఱఁ జం

చల కలగీతికారవళి సాగెద

  వెచ్చటికే తరంగిణీ !

గిరినాథ ప్రథితోత్తమాంగమునఁ

  గోర్కెల్ నిండ జన్మించి, ఉ

ర్వరకుం డిగ్గి, గభీరమూర్తి యని నూ

  రత్నాకరుం జెట్టఁ బ

ట్టి, రహిం బోవుచు నుంటివేమొ ! వల ;

దా టాటోటురాయుండు పె

క్కుర దక్కించుక యుండె ముందె ; యిఁక

నీకున్ వారితోఁ బాటిదే !

ప్రభవముతోడనే యొసఁగె భావ

వికాస మొకింత యాజగత్

ప్రభు, వది ; నీ నిసర్గమధురంబగు

జీవన, మొక్కవాని యా

రభటికి బందిగా బ్రదుకు భ్రష్టయి,

స్వేచ్ఛకు స్వస్తిఁ జెప్పి, ని

ష్ప్రభవయి పోక యిట్లె సహజ

స్థితినుండు, తరంగసుందరీ !

వ్రాలిన సంజలం దరలివచ్చిన

యచ్ఛపుఁ బైరుగాలి ను

య్యాలల నూఁగు వీచివసనాంచలముల్

సరిదిద్దుకొంచుఁ, బే

గోలగమున్న సత్కృపుల నోమి,
ధరాజనయిత్రి యుక్కానం
గ్రాలెడి నీ మనోహరవికస్వర
జీవిత మొండె సార్థమా !

సరసజీవని, నీ సుధా స్తన్యమిచ్చి
సస్యములఁ బెంచి పండించి, జగదనంత
భరణమున జీవగఱ్ఱవై పరఁగఁగలవు ;
నీ బ్రదుకు లోకనిస్తాపునీత మమ్మ !

మూఁగనోము

"సకియ, యీ మనోహరశరత్సంధ్యలందు,
ఏ ఫలప్రాప్తికై విచలింపనట్టి
దీక్ష, నోములు నోఁతువో తెలియఁబలుకు;
మతనిఁ జిరజీవిఁగాఁ జేయు వితముగాక !"

"చనవును జూపుచుండుదువు, చానరో,
మొన్నటిదాఁక ; యింక నా
తనిని వివాహమై సరిగదాఁటును
వత్సర, మప్పుడే మముం
గనియును బల్కరింప ! విది గర్వమొ !
నాథున కెట్టి భాగ్యముల్
దనరిన మాటలాడఁ దగదా ?
పలుకే గగనంబటే సఖీ !

"దాపునఁజేరి, రాగభరితస్ఫురి
తాతి విలాసనేత్ర వి
క్షేపములన్ నయించి ; మధుశీకర
సేచనమంజులప్రియా
లాపములం గరంచెడి కళానిధి
నీ పతి వచ్చుచో వ్రతో
ద్యాపనఁజేయఁ జూడవుగ త
త్సుముహూర్తమునన్ సవిస్మృతిన్ ?"

"ఆ లలితస్మితానతకటాక్షము
లేటికి ? ఆ కరాంగుళీ
చాలన మేల ? ఆ విముఖసౌహృద
మెందుల ? కా త్రపాభరం
బేలనె ? బేల, ముద్దు లొలికించెడి
మోవిఁ దెఱల్చి తేనియల్
జాలుకొనంగ నొక్కనుడి చాలు !
వచింపు శ్రవఃప్రియమ్ముగా !

"కుదురుగఁ జేతఁ గుంకుమపుఁ
గ్రొంబరిణెన్ ధరియించి, కుచ్చెళుల్
పదములనంటి ముద్దుగొనఁ బావడఁ
దాలిచి రాళ్ళవంకిఁ జే
నదుముచు మధ్యమధ్యఁ, దిరుగాడుచు
నుంటివి వాడవాడలన్
ముదితరొ, యేమినోము లివి ?
ముక్తసరిన్ వచియింపరాదటే !"

"దిమ్మరి, యెంతకైనఁ దగుదే !
యిటులింత చికాకుఁ జేసియుం
గిమ్మనకుండ దీక్షఁ దటిఁగించక యే
జరిగించుచుంటి" వం
చిమ్మొయు నెచ్చెలుల్ కొసరి హేళన
సేయ, మృదుస్మితమ్ము భా
వమ్మొలిఁగింప సాయపడి, బాలిక,
నీ వ్రతరక్షకమ్మ్యోడిన్.

నోములు నోఁచి కొల్లగ మనోరథముల్

సమకూర్చుకొన్న వా

రీ మహిళామతల్లులు ; తరించిన

వీరి యమోఘసద్వ్రచ

స్తోమ విభూతి, లేఁత మనసుం

దడియార్చి కలంచు కోరికల్

లేమ, ఫలించుఁ దత్పదజలేజములం

దలమోపి మ్రొక్కునా !

వలపుం జూపులఁ జుక్కముత్తయిదువల్,

వామాక్షి, నీ నోములం

దిలకింపన్ మనస్సైన మేఘముల

వీధిన్ బారులందీర్చి, పూ

వులజల్లుం గురిపించుచుండి రదె

చూపుల్ నీ పయిం బ్రోచి ! వా

రల లెక్కింపు ; కుమారి, వాతెఱ

తెరల్ దప్పింపకే మెల్పునన్ !

గిరి

తడయక నిప్పు డోసి పసిబాన,
జయం బిది యీ పరీక్షలోఁ
బడసిన భావిజీవితశుభప్రతి
పాదక మౌను, ధాత్రి నే
ర్పడ సుయశంబు గల్గును ; భవ
జ్జయగాథల నాలపించు చె
ల్లెడలను డెల్లువా రనుసరింతురు
నీ నియమప్రభావముల్ !

కులుకుచు వంగి మైదువలకున్
నతి సేయుచుఁ గొన్న దీవనల్
బలమయినిల్వ, నిశ్చలతఁ
బాలనఁ జేసిన మూఁగనోములో
నలవడినట్టి యీ పరిభవాయితమౌ
నును బల్కు తేనెలన్
జిలుకుచుఁ గ్రొంజవుల్ గలవు నీ
తెనుఁగున్ నుడికిన్ మెలంతుకా !

శ్రమపడి పల్లవాధరముఁ జక్క

బిగించి సఖీమణుల్ సరా

గము లొనరింప నోర్చి, సరిగా

వ్రతమున్ నెఱవేర్చినట్టి నీ

కు, మహి నఖండసౌఖ్యములు

కోరినకోర్కులు పండి, రాగర

క్తిమ హృదయమ్ము రంజిల సుఖింపు

ధనఞ్జయదీక్ష రక్షగా!

ఇంద్రధనుస్సు

నీటు గలచోట, మబ్బులతోఁటలోనఁ
గోరి కూరిమిఁ జుక్కల పేరఁటాండ్రు
సరవిఁ దమయింటి యతిథి కామాక్షలక్ష్మి
కందముగఁ దీర్చికట్టి రుమ్యాలచేరు.

*   *   *

కన్నుల్గుట్టిడి యిట్టి రంగు లెచటం
గాలించి కైకొంటివి? నీ
కన్నం బోలిక లేని తూలికకు
దీర్ఘాయుస్సు! యీ చిత్రమో
యన్నా, మిన్నున వ్రేలవేసితి వ
దేలా? మబ్బు పిల్లల్—మఱే
మన్నం బైనిఁక నేమి—మాపుదురు;
మాయన్ గాదె పో యింతకున్!

*   *   *

ఈ విల్లెక్కడదోయి ? యెక్కిడితి
తండ్రీ ! నేరమింజేసి నే
వేవో కానిపనుల్ బొనర్చి రదె
పోనీ, బిడ్డలందింత దు
ర్భావంబే ? తలఁపున్న దే విలయ
మాపాదింపఁ ? జాల్చాలు ! క్రో
ధావేశ మ్ముపసంహరింపు మిఁక,
సంతానమ్ము క్షంతవ్యమా.

* * *

మలగొని కొండ నట్టనడుమం బడి
పోయిన యీ వెలుంగు త్రో
వల శ్రమయెంచకే నడచివచ్చిన
నీ యిలు సేర్చునంచుఁ గో
ర్కులు పురిగొన్న పీ మొదలెఱుంగని
మార్గము నాశ్రయించి యే
వలనఁ దుదిం గణింపఁగల స్వామి,
వచింపుము దోయిలించెదన్ !

* * *

మిన్నేటి తీరభూమిని యద్దకపుఁ జీర

నారవైచినది యే యమరకాంత ?

గగనేందిరకు మచ్చికను బూవుల సరమ్ము

ముడిచిన దే చుక్కముత్తయిదువ ?

మబ్బుదుప్పటికిఁ గ్రొంబట్టు వన్నెల యంచు

వేడ్కఁ గుట్టినది యే వేల్పు పడుచు ?

స్వర్గవాటికకుఁ బచ్చల సొగవిచ్చెన

నలువుగా నిల్పె నే నాగకన్య ?

తీరిచిరి కెంజివుళ్ల బల్ తోరణమ్ము

నెలమి, స్వాగతసత్కారములను నడుప

వేలుపులత్రోవ ; భువినుండి వెడలివచ్చు

నే కవికి ? విభునకు ? ధరణీశ్వరునకొ ?

కాఁపుపడుచు

ఓ యెలనాఁగ, కొండి సిగ నుంచిన
పూవులుఁ త్రోవరాలెన
న్యాయముగా ; నెఱుంగ విసుమంతయు !
నేఁటికిఁ గాఁపురమ్ము గై
సేయఁగవచ్చి నాలుఁగు నిశీథులు
సాగవు, మూఁడునాళ్లలోఁ
దీయని కోర్కెలెన్ని నినదించిన
వే, యనురాగవల్లకిన్ ?

బుజమున దుత్తలో మగని బోనము
లా యపి చెప్పు ? చేనికిన్
నిజముగ నీవు చేర్పడిన నే, కల
యాఁకలి తీఱిపోవ, నీ

రజనయనా, భవన్మృదుకరమ్ములం

బెట్టెద వంచుం గాక, అ

క్కజముగ నేల నాపను? నిగారంపుం

గూరుము లెంత సేయునే!

పవలు పొలమ్ములోం బడిన పాటు

శమింపగ నెమ్మొ కాని కేల్

జివురులు పట్టి యూంపుకొను చెయ్యవొ

ముచ్చట లాడుచుండి: వే

కువలను మేంతకై చని శకుంతము

లిండ్లకుం జేరు వేళ గా

రవమున నింటికిం గలసిరాం గను

గొంటిని మిమ్ము నిర్భరన్.

ఈ పనిమాలు పెండ్లి నడ లెంపులకే!

మొడలెల్లం గండ్లు గా

గా, పని మాని యా వలపుకాం డట

నీ వరుసెంచు త్రోవలం

జూపు నిగుడ్చి మాటికినిఁ జూచెడిఁ
బోఁగదవమ్మ ! క్రొత్త లీ
తీపులుతీయముల్ ! మమత
తీఱని ప్రొద్దులు రావు పోయినన్ !

తొయ్యలి, నీవులేక పనితోఁచదు
వానికి ; వాఁడులేక నీ
కియ్యాలు సేరరాదు, కలయించిన
కూరుము లెంతగట్టివో !
తియ్యని యీవసంత మరుదెంచిన
సౌఖ్యము మీకుఁగాక, యే
యయ్యకు సమ్మకుం గలుగునా ?
మగనాలి వెఱుంగ వింతయున్ !

ఒడలువంచి పనిసవరించెడి వలంతి
కాఁపుపడుచ వీవు ; పనిలేక సమయమ్ము
వితయొనర్చు సోమరి కవి పేఁడు ; వీని
సొద లవేటికి ? నీపనిఁ జూచుకొనుము !

కవిరాజు

అలఘుకవికులమూర్ధన్యుఁ డతఁడు ; కుటిల
మానవసమాజకల్పితన్యాయహీన
శాసనాధీనదుర్బలస్వాంతుఁ డతఁడు
కాదు ; కాదు, విశృంఖలకలుషబుద్ధి !

ఆతని లోకమోహనకళాభి
నివేశము, శేముషీసమా
నీత యశస్సుగంధము, పునీతము ;
దివ్యము ; స్వార్థపంకిలో
త్పాతవివేకసంకుచిత భావు
లొకింత యెఱుంగలేక యే
వో తగరాని మాట లనుచుందురు
పాపము మూటఁగట్టుచున్.

వేకువ వేళఁ గన్నులను విచ్చిన
చక్కని పూలతేనె య
ట్టాఁకలి తీఱఁద్రావు, మధుపార్భకు
లించుకఁ జేరరాక క
న్నాకగు మేలిసంపెఁగ సొయారము
పోలిక జీవనమ్ము పూ
ర్ణాకృతిఁ దాల్చె, నంతె; మఱి
నానుభవక్రియకున్ దవీయమై.

మెల్లఁగా సాగిపోయెడి మేఘశకల,
మింత కదలని పర్వతశృంగసీమ,
నీటఁ బడివచ్చు నా సెలయేటినురుఁగు
భువనమోహనసందేశములను దెచ్చు.

ఐహిక మోహ బంధనములందుఁ
దగుల్కొని యున్నవారి కే
యూహలు దెచ్చి యీఁక తమయున్కియె
చూపని ముగ్ధమోహన

స్నేహమయమ్ములైన జడచేతసముల్
కవి పల్కులందుఁ బ్ర
త్యూహము లేక నైజవిభవోన్నతి
వెల్గెడి నక్షరమ్ములై!

రాజాస్థానము లెన్నియో యతని గ
ర్వాలంకృతశ్రీపదాం
భోజమ్ముల్ దలఁదాల్చి శాశ్వత
పదమ్మున్ బొంది వర్ధిల్లు; ని
స్తేజంబై చను వైరిపండిత ము
ఖాసీనద్యశశ్చంద్రికల్
జేజేవెట్టుచు వాని దిగ్విజయ
లక్ష్మీమందహాసమ్ములో.

పాడులోకము! తనబుద్ధి బండలైన;
అతని సచ్ఛీలమునకు దుర్మతిఁ గళంకుఁ
దెచ్చిపెట్టెను; సరసులు తెలియరే ని
జమ్ము; దాని సున్నఁపుఁగంట దుమ్ముజల్లి?

సాక్షాత్కృతి

తల్లీ, ఆంధ్రపురంధ్రి, యిప్పటికి
మూఁతల్ వడ్డ నేత్రమ్ములు
త్ఫుల్లాంభోజములయ్యె ; నీ వనఁగ
నేమో యెంచుకోలేని యీ
యుల్లమ్మింతకుఁ దల్లడిల్లినది ; నీ
యూహాళి సాక్షాత్కృతుల్
దెల్లంబైనవి నేటి కీజడుని బుద్ధిన్
బ్రేమవారాన్నిధీ !

తెనుఁగుం దేశము పుట్టినిల్లు, గురులుం
దిద్దించి నా నోనమాల్
దెనుఁగుం బాసను ; ఈ శరీరమిది,
తల్లీ, పుష్టిఁ జేకొన్న దీ

తెనుఁగుం బంటులఁ ; జుట్టు ప్రక్కములు
నీ తెన్గుల్, సమస్తంబు నీ
తెనుఁగే యంచు నెఱింగితిన్ గత
పరాధీనప్రసన్నాత్మలో.

నిలువన్ నీడయుఁ గూడుఁగూడఁ గఱవౌ
నిర్భాగ్యదేశీయు మూ
ర్తుల కంఠమ్మున నీదు వేదన ; వెతల్
దోఁగాడు నా చూపులం
జెలువుం బాసిన నీ ముఖమ్ము గనుపించెన్ !
సత్య మిన్నాళ్ళకుం
దెలిసెన్ నీకలరూప మెల్లయు !
నమస్తే అస్మదాంధ్రావనీ !

"ఇందలి చిత్రములు నా కృతజ్ఞతతో పాటు గడించుకొన్న గౌరవమునకు భాగస్వాములు శ్రీ కృష్ణమూర్తి, నరసింహాచార్య సుహృన్మణులు."

ఆంధ్రభూమి ముద్రణాలయము, వేపేరి, మదరాసు.

[illegible]వ్యమాల